

Donateurs

De afgelopen maanden mocht de stichting al heel wat bijdragen van de Vrienden voor het jaar 2014 ontvangen. Uit kostenoverwegingen gaat de stichting de Vrienden géén factuur sturen voor hun bijdrage, echter met uitzondering van de landgoederen die hun vrijwilligers als vriend hebben aangemeld. Zij hebben hun factuur voor hun vrijwilligers inmiddels ontvangen. Wilt ook u onze stichting blijven ondersteunen en Vriend blijven? Maak dan als landgoed of particulier – wanneer u dat in 2014 nog niet gedaan zou hebben - uw bijdrage van (tenminste) € 25,00 over naar rekeningnummer **NL09 RABO 0131 2705 75** t.n.v. Vrienden van Brabantse Landgoederen. Alleen de donateurs en aangemelde vrijwilligers kunnen deelnemen aan de Vrienden- en Vrijwilligersdag op 4 oktober aanstaande.

Hertog Jan Lezing

De eerste Hertog Jan Lezing heeft op 14 mei j.l. plaatsgevonden op Kasteel Zwijnsbergen en werd verzorgd door Dr. Jan van Oudheusden, als historicus verbonden aan de Universiteit van Tilburg. Veel Vrienden van de stichting waren hierbij aanwezig, waaronder ook een kleine delegatie uit zuidelijk Brabant. Eén van deze zuidelijke vrienden, Koen De Vlieger-De Wilde, directeur van Kasteel d'Ursel, schreef op verzoek van onze stichting een verslag van deze bijeenkomst:

Van Klein-Brabant naar Groot-Brabant

Op 14 mei was ik te gast op landgoed Zwijnsbergen bij Helvoirt voor de eerste Hertog Jan Lezing. Ik wist eerlijk gezegd niet goed waar ik terecht ging komen. De immer enthousiaste Henri Moretus had me gebeld om te vragen of ik mee wilde gaan en als historicus had ik volgens hem weinig reden om niet op zijn vriendelijke uitnodiging in te gaan. De lezing was immers genoemd naar hertog Jan van Brabant, een illustre personage uit onze geschiedenis. Wat Henri Moretus niet wist, was dat ik tijdens het eerste opleidingsjaar geschiedenis - nu zo'n vijftien jaar geleden - een studie had gemaakt over Jan van Heelu, schrijver van onder andere een epos over de Slag van Woeringen in 1288. Tijdens die slag veroverde onze hertog Jan het hertogdom Limburg. Het enige dat ik me nog van die studie herinner, is dat het hertogdom Limburg niet verward mag worden met de huidige gelijknamige provincies in Nederland en België. Gelukkig zou Dr. Jan van Oudheusden ons aller geheugen oprispen. De historicus, verbonden aan de Universiteit van Tilburg, nam ons mee naar de 'Gouden Eeuw' van het hertogdom Brabant, van ongeveer 1200 tot 1400. Op dat moment was het hertogdom op het toppunt van zijn macht. Gepassioneerd vertelde Jan van Oudheusden over de dynastieke beslommingen van de hertogen en de gestage uitbouw van hun macht. Uiteindelijk strekte hun machtsgebied zich uit van Dordrecht en Tiel in het noorden tot Nijvel en Waver in het zuiden. Tussen die uitersten lagen steden als 's Hertogenbosch, Breda, Oisterwijk, Eindhoven, Helmond, Bergen op Zoom, Hoogstraten, Antwerpen, Lier, Geel, Turnhout, Aarschot, Diest, Tienen, Zoutleeuw, Leuven en Brussel. Jan van Oudheusden wees op de bloei van die steden en hun verdienste bij de totstand-

koming van het Charter van Kortenberg (1312), de eerste oorkonde die de vrijheden van burgers op het Europese vasteland omschreef. Een dergelijke enthousiaste spreker had gerust nog wat verder mogen vertellen: over hoe de Brabantse hertogen werden opgevolgd door die van Bourgondië en hoe die op hun beurt Spaanse en later Oostenrijkse Habsburgers werden. Maar laat me eerlijk zijn: het wel en wee van hertog Jan en zijn familie was niet de enige reden om op een mooie meiavond naar het noorden te rijden. Samen met Henri Moretus, zijn echtgenote Sofia en Wilfried van Gaver - erudiet medewerker van het veilinghuis Doroteum - mocht ik deel uitmaken van een Zuid-Brabantse delegatie. Het is immers de bedoeling van de Stichting Vrienden van Brabantse landgoederen om zijn activiteiten uit te breiden tot alle kastelen in het hele hertogdom Brabant, inclusief de Belgische provincies

Antwerpen, Vlaams- en Waals-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk gewest.

Enigszins onder de indruk van het immens patrimonium dat we moesten vertegenwoordigen, waagden we ons in de Antwerpse avondspits. Hij ging zachtjes over in de prachtige Noord-Brabantse natuur en net op tijd voor een snelle koffie arriveerden we op Zwijsbergen. Namens zijn familie deed Maes van Lanschot eerst kort het verhaal van de dramatische brand en heropbouw van de buitenplaats. Na de lezing van Jan van Oudheusden was er nog tijd voor een borrel en een informele kennismaking met enkele Vrienden. Dat bevestigde wat ik al vermoedde: de doelstellingen van de Stichting zijn bijzonder lovenswaardig en ze liggen me nauw aan het hart. Henri Moretus had dat goed ingeschat. Sinds ongeveer tien jaar mag ik zorgen voor het kasteel d'Ursel in Hingene (en sinds enkele maanden ook voor het omliggende domein). Het landgoed was gedurende drieënhalve eeuw de zomerresidentie van de hertogen d'Ursel, maar is nu eigendom van de provincie Antwerpen. De cultuurhistorische ontsluiting is één van mijn stokpaardjes en ik voelde meteen grote verbondenheid met de Stichting.

Eén klein probleempje: tijdens al die eeuwen dat het hertogdom Brabant bestond, heeft het kasteel van de hertogen d'Ursel er nooit deel van uitgemaakt. Op elke kaart die Jan van Oudheusden liet zien, was er aan de linkerkant een kleine hap uit het hertogdom. Hingene ligt weliswaar op de rechteroever van de Schelde, maar samen met enkele omliggende dorpen hoorde het altijd tot het machtsgebied van de graven van Vlaanderen. Die noemden de streek zelfs 'Klein-Brabant' en zo heet ze nu nog altijd. Ik hoop van harte dat ook een Klein-Brabants landgoed asiel kan krijgen binnen het grote, oude hertogdom en kijk nu al uit naar een volgende gelegenheid om elkaar te kunnen ontmoeten!

Vrienden- en vrijwilligersdag 2014

De volgende Vrienden- en vrijwilligersdag die op 4 oktober a.s. wordt gehouden, vindt vanaf 13.30 uur plaats op Kasteel Bouvigne, eigendom van het Waterschap Brabantse Delta. Deze dag staat in het teken van historische tuinen, zowel in het algemeen als die van Kasteel Bouvigne in het bijzonder. Het kasteel

heeft Duitse, Franse als Engelse stijltuinen, waar u op die dag uiteraard door rondgeleid wordt. Ook het kasteel zelf is die dag onder begeleiding te bezichtigen. Diverse sprekers zullen ons iets meer over historische tuinen op de Brabantse landgoederen vertellen. Het programma is een 'must' voor alle liefhebbers van historische tuinen, maar ook voor Vrienden zonder groene vingers is het programma zeer de moeite waard.

Alle geregistreerde vrienden en vrijwilligers van de stichting zijn van harte uitgenodigd deze dag bij te wonen. De deelname bedraagt € 10,00 per persoon. Meld u nu vast aan door een mail te sturen naar info@brabantselandgoederen.nl, want vol is vol. U ontvangt dan het volledige programma en de adresgegevens. Al nieuwsgierig naar Kasteel Bouvigne? Neem vast een kijkje op www.landgoedbouvigne.nl.

Boekentip:

Van keuterboer tot kasteelheer. Van Vlaamse schuur tot klooster. Van varkenshok tot landgoed. Van koetshuis tot watermolen. Landelijk erfgoed in overvloed. Dit boek openbaart de Meierij van 's-Hertogenbosch door de eeuwen heen. Met een schets van de historische ontwikkeling waarin zichtbaar wordt gemaakt hoe de basis is gelegd voor deze rijke nalatenschap. "De meierij van 's-Hertogenbosch" is een rijk geïllustreerd boek en is te bestellen via www.picturepublishers.nl

Uitgelicht: Vriend van.....

Iedere editie van ons Vriendenbericht laten we een vrijwilliger van een landgoed aan het woord. Deze keer een verslag van landgoedeigenaren Joke en Arno de Schepper over de realisering van hun landgoed en de inzet van hún vrijwilligers op Landgoed De Loonderhoeve.

In 1977 werd een langgevelboerderij met anderhalve hectare grond aangekocht, waarbij we nauwelijks merkten dat de boerderij op een unieke plaats aan de Dommel lag. Voorheen was deze boerderij het molenhuis en tapperij horend bij de Loondermolen, een watermolen van 1340, een bezitting van de Abdij van Echternacht. Daarom cultuurhistorisch een interessante plaats. We kwamen er met drie kinderen en tien jaar na de jongste daarvan kwamen er nog twee bij. Een vriendin verzuchtte "dat kan ook bij jullie, je hebt daar toch veel plaats".

Tussen 1977 en 1998 werd er hard voor de boterham gewerkt. Naast de vaste zaterdag in de tuin was er weinig tijd voor andere dingen. Wel hadden we van de anderhalve hectare grasland een halve hectare omgezet in bos. In 1998 kochten we er vier hectare bij en werd het een nieuw "oud NSW-landgoed". In 2011 kochten we nog eens vijf en een halve hectare zodat het totaal boven de elf hectare is gekomen. Intussen is er een meander van de Dommel over het terrein gegraven, een vistrap

aangelegd en zijn nog drie hectare bos aangelegd. Het mag duidelijk zijn dat een en ander aardig wat onderhoud vergt. Zo kom ik op de vrijwilligers.

In het familieberaad werd eensluidend besloten dat het landgoed te klein was voor vijf erven. Daarom werd besloten dat een van de kinderen het zou verwerven en dat de andere kinderen zouden afzien van hun erfdeel in deze. Zo kwamen, na een grondige verbouwing van de stallen en de hooizolder, de opvolgers zoon Martijn en schoondochter Ingrid onder hetzelfde dak wonen. Zij hebben inmiddels twee zonen Floris, zes en een half, en Maurits vijf jaar. Hoe combineer je nu het noodzakelijke onderhoud en het aanleren van liefde voor het in de tuin werken? Dit natuurlijk in het licht van de verdere opvolging. Door vrijwilligerswerk! Dus geen gedwongen in de tuin helpen maar meewerken als ze dat willen. Er is een vaste activiteit op zondagochtend als de drollen van de twee pony's uit de wei worden gehaald. Dat gebeurt door opa, vader en de twee jongens. Dan moet er gewerkt worden.

Het leeftijdsverschil en daarmee de concentratie verschilt duidelijk. Maar ze houden het twee uur vol. Veel aardiger is het belangrijke onderhoud dat uitgevoerd wordt door opa met een van de jongens. Het programma wordt dan in onderling overleg vastgesteld, wat erop neer komt dat ze zelf mogen zeggen wat er gaat gebeuren. Het programma van Maurits "hakken vind ik leuk" omvat bij voorkeur: onder verhoogd toezicht knippen met de snoeischaar, evenals hakken met de kleine bijl (wordt niet met mama besproken) en zonder toezicht

zand in de tractor aanhanger scheppen om gaten mee op te vullen. Een programma van Floris omvat bij voorkeur houtblokken voor de haardkachel in de aanhanger gooien en daarna helpen stapelen bij het huis "Hout stapelen vind ik leuk en kan ik erg goed". De houtvoorziening gaat al dan niet in combinatie met zandverplaatsing. De berg zand door de loonwerker met de vrachtwagen gebracht slinkt al aardig. In de ochtend kan opa maar beter uit zicht blijven anders komt Maurits met "ik wil niet naar school, ik wil met opa in de tuin werken". Opa zou dat overigens ook wel liever willen. Een belangrijk aspect van het vrijwilligerschap zijn de secundaire voorzieningen. "Wij krijgen altijd koekjes van oma als wij in de tuin hebben gewerkt". Na de ochtendkoffie houden ze het meestal voor gezien en wordt er weer druk gespeeld.

Agendatip

13 en 14 september 2014: Open Monumentendag (zie www.openmonumentendag.nl)

4 oktober 2014: Vrienden en Vrijwilligersdag op Kasteel Bouvigne

1 november 2014: Nationale Natuurwerkdag (zie www.natuurwerkdag.nl)

COLOFON

Stichting Vrienden van Brabantse Landgoederen
Woudrichemseweg 38, 4286 LB Almkerk
tel. 0183 400 533

Kijk voor meer informatie op: www.brabantselandgoederen.eu

info@brabantselandgoederen.eu